

5. Griffiths J. The ‘Three-Step Test’ in European Copyright Law – Problems and Solutions. Queen Mary University of London, School of Law, Legal Studies Research Paper No. 31/2009. 2009. 23 p. URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1476968 (date of access: 12.05.2026).
6. Senftleben M. The International Three-Step Test. A Model Provision for EC Fair Use Legislation. Journal of Intellectual Property, Information Technology and Electronic Commerce Law (JIPITEC). 2010. Vol. 1, No. 2. P. 67–82. URL: <https://www.jipitec.eu/jipitec/article/view/46> (date of access: 12.05.2026).
7. Judgment of the Court of 29 July 2019 in Case C-516/17, Spiegel Online GmbH v Volker Beck, ECLI:EU:C:2019:625. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A62017CJ0516&utm_source=chatgpt.com (date of access: 12.05.2026).
8. Sganga C. The Past, Present and Future of EU Copyright Flexibilities. International Review of Intellectual Property and Competition Law (IIC). 2024. Vol. 55. P. 5–36. URL: <https://link.springer.com/article/10.1007/s40319-023-01413-9> (date of access: 12.05.2026).

Стефанишин Н.М.

*Навчально-науковий юридичний інститут,
Карпатський національний університет імені Василя Стефаника,
доцентка кафедри цивільного права, кандидатка юридичних наук, доцентка*

ДОГОВІР ЯК РЕГУЛЯТОР ВІДНОСИН В АВТОРСЬКОМУ ПРАВІ: АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Останнє десятиліття ознаменовується швидким темпом розвитку науково-технічного прогресу, що породжує появу «нових» об’єктів інтелектуальної власності, які активно використовуються в суспільстві та охоплюють сьогодні практично всі сфери людської життєдіяльності. Відповідно постає питання належного регулювання суспільних відносин, що виникають та пов’язані з інтелектуальною, творчою діяльністю людини, де незамінним та найбільш ефективним засобом був, є та залишається цивільно-правовий договір. Саме в договорі сторони мають можливість максимально забезпечити задоволення своїх інтересів, закріпивши у ньому потрібні положення.

Абсолютно доречним кроком законодавця було виокремлення договорів в сфері інтелектуальної власності в окрему групу договорів – розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності (глави 75, 76 ЦК України), оскільки відносини, що регулюються відповідними договорами, мають свої особливості, пов’язані з специфікою об’єкта та правовою природою прав

інтелектуальною власністю, що передаються. Окрім того, виправданим є закріплення у п.5ч.1ст.1107 ЦК України норми щодо можливості укладення інших правочинів щодо розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності [1], оскільки низка договорів окреслюються у положеннях спеціальних правових актів, у тому числі в авторському праві - наприклад, Законах України «Про авторське право і суміжні права», «Про видавничу справу» тощо.

Відповідно до ч.1ст.48 Закону України «Про авторське право і суміжні права» розпоряджання майновими правами на об'єкти авторського права або об'єкти суміжних прав може здійснювати на підставі:

1) трудового договору (контракту) - в частині умов щодо розподілу майнових прав на службовий твір або службове виконання, службову фонограму, службову відеограму;

2) договору про створення за замовленням і використання об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав;

3) договору про передання (відчуження) майнових прав на об'єкт авторського права або об'єкт суміжних прав;

4) ліцензійного договору на використання об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав;

5) публічної ліцензії на використання об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав;

6) іншого правочину щодо розпоряджання майновими правами на об'єкт авторського права або об'єкт суміжних прав [2].

Враховуючи вище наведене, прослідковується невідповідність у назві окремих договорів, що визначені у Цивільному Кодексі та Законі України «Про авторське право і суміжні права». Для прикладу, п.4ч.1ст.1107 ЦК – договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності та п.3с.1ст.48 Закону України «Про авторське право і суміжні права» - договір про передання (відчуження) майнових прав на об'єкти авторського права або об'єкти суміжних прав; ст.429 ЦК - права інтелектуальної власності на об'єкт, створений у зв'язку з виконанням трудового договору (контракту) або проходженням військової служби та п.1.ч.1ст.48 Закону України «Про авторське право і суміжні права» - трудового договору (контракту) - в частині умов щодо розподілу майнових прав на службовий твір або службове виконання, службову фонограму, службову відеограму [1,2]. Тому, приведення у відповідність зазначених правових норма є важливим, оскільки це впливає на окреслення змісту даних договорів та належності їх виконання сторонами в майбутньому.

Важливим є питання щодо визначення істотних умов договорів в авторському праві, які відповідно до ч.1ст.628 ЦК, складають зміст договору загалом.

Згідно ч.1ст.638 ЦК - договір є укладеним, якщо сторони досягли згоди з усіх істотних умов договору. Істотними умовами договору є умови про предмет договору, умови, що визначені законом як істотні або є необхідними для

договорів даного виду, а також усі ті умови, щодо яких за заявою хоча б однієї із сторін має бути досягнуто згоди [1].

Істотна умова про предмет договору в авторському праві має вагомим практичне значення, адже договір вважається неукладеним, якщо не визначено його предмет. На важливість розуміння предмета договору та відмежування предмета договору від об'єкта наголошує у своїх працях й О.С. Яворська [3, с.21].

Розуміння предмета договорів в авторському праві дискутуються сьогодні. Одні вчені вважають, що предметом даних договорів є сам твір, тобто об'єкт авторського права. Інші ж, позицію яких ми підтримуємо, вважають, що предметом договорів в авторському праві є майнові права суб'єкта, наявні в нього щодо об'єкта авторського права, які передаються.

У підсумку, грамотне визначення предмета авторських договорів визначає мету останніх, а також, є вагомим критерієм для класифікації авторських договорів та визначення їх місця в системі цивільно-правових договорів загалом.

Істотною умовою авторських договорів виступає ціна договору, але, якщо це передбачено у договорі або ж визначено на рівні закону щодо авторських договорів окремих видів. Адже, відповідно до п.3ч.2ст.48 Закону України «Про авторське право і суміжні права», сторони можуть зазначити про безвідплатний характер договору [2].

Стосовно строку дії авторських договорів, то, на нашу думку, строк буде істотною умовою договору тоді, коли це передбачено у договорі або ж визначено на рівні закону, адже, наприклад, договір про передання (відчуження) майнових прав на об'єкт авторського права передбачає відчуження безстрокове, хоча й така «безстроковість» щодо майнових авторських прав обмежена строком їх дії, тобто строком поширення правової охорони на самі об'єкти авторського права.

Згідно ч.2ст.49 Закону України «Про авторське право і суміжні права» у договорі щодо розпоряджання майновими правами на об'єкт авторського права або об'єкт суміжних прав визначаються:

- 1) відомості, що дозволяють ідентифікувати відповідний об'єкт (назва та/або інші характерні ознаки);
- 2) обсяг майнових прав на відповідний об'єкт, що передаються (надаються) за договором;
- 3) розмір чи спосіб визначення плати (винагороди) або зазначення про безвідплатний характер договору [2].

Тобто, на рівні імперативної норми законодавець окреслює істотні умови авторських договорів, що мали б враховуватися при укладенні будь-якого з його видів. Вважаємо, що більш доцільніше закріпити в самостійних правових нормах істотні умови щодо кожного виду договору в авторському праві.

Помітною є норма закону щодо визначення форми договорів. Так, правочини щодо розпоряджання майновими правами на об'єкти авторського права або об'єкти суміжних прав вчиняються у письмовій (електронній) формі,

крім договору про використання твору в періодичних виданнях (газетах, журналах, електронних засобах масової інформації тощо), які можуть укладатися в усній формі (ч.2ст.48 Закону України «Про авторське право і суміжні права»). Недотримання форми укладення договору, відповідно, може призвести до негативних правових наслідків. Питання щодо форми авторських договорів та порядку їх укладення виступатиме предметом самостійних наукових досліджень в майбутньому.

Список використаних джерел

1. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. №435–IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
2. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 01.12.2022 р. №2811-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text>
3. Яворська О.С. Договірні зобов'язання про передання майна у власність: цивільно-правові аспекти: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.03. Київ, 2011. 38 с.

Струк І. О.

старший судовий експерт

Львівського науково-дослідного інституту судових експертиз

Калініченко М. М.

патентний повірений України

СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА ТВОРІВ, ЗГЕНЕРОВАНИХ ШІ

Швидкий розвиток генеративного штучного інтелекту (ШІ) поставив перед правовою системою України принципово нові виклики у сфері інтелектуальної власності. Як наслідок, твори, повністю або частково згенеровані ШІ (зображення, тексти, музика, дизайн), вимагають від судової експертизи вирішення складних питань: чи є такий об'єкт «твором» у розумінні авторського права, хто є його автором, й чи підлягає він захисту за традиційними нормами чи спеціальним правом *sui generis*.

ЗУ «Про авторське право і суміжні права» одним із перших у світі запровадив спеціальне право *sui generis* для неоригінальних об'єктів, створених комп'ютерною програмою без творчої участі людини [див. 1]. Однак практичне застосування цього положення вимагає ефективних механізмів судової експертизи, зокрема мистецтвознавчої та комп'ютерно-технічної. Досвід судових експертів США у цій сфері є особливо цінним, оскільки американська практика вже пройшла через значну кількість спорів і сформувала нові підходи до розмежування людського авторства та машинної генерації.